

- תורה היא עין חיים לכולם חיים -

ברוך שהחיינו וקימנו והגיענו לזמן הזה, שבמשך החדשים שעל"ט זכינו ללמוד יחד בחבורה ובדבוק חברים מסכתות סוכה וביצה ולסיימם, וכעת עומדים להתחיל מסכת שלישית - מסכת קדושין - ללמוד ולסיימה לכבוד חג הפסח הבעל"ט, והחוט המשולש לא במהרה ינתק. מזה נכבד היום, בהתאסף יחד שבטי ישראל, בני קהלתנו הקדושה אנשי שלומינו שיחיו, ונתרבו ספסלי בית המדרש עם מאות בעלי בתים, מרביצי תורה, אברכי הכולל ובחורי חמד, שנתחברו כולם באגודה אחת לעסוק בדברי תורה, ללמוד ביחד דבר יום ביומו, ולחזור ולעמוד על המבחן מידי חודש בחודשו בהצלחה מרובה בעז"ה. ויהי"ר שחפץ ד' בידינו יצליח להגדיל תורה ולהאדירה.

שינון לחזרה

תמצית שקלא וטריא עם ביאורים והערות

[דף ב' ע"א - דף ו' ע"א]

[דף ב']

❖ **האשה נקנית** [ולבעלה] בג' דרכים: (א) בכסף [ונתן לה כסף או שוה כסף ואומר לה הרי את מקודשת לי], לבית שמואי בדינר או בשוה דינר [שהוא אחד מכה"ה בדינר של זהב; תוס'], ולבית הלל בפרוטא [של נחשת] או בשוה פרוטא, שהוא אחד משמנה של איסר האימלקי [מטבע של כסף ודמיו ח' פרוטות של נחשת. והיינו כשהאיסרים כדינם, אבל כשהאיסרים מתוילין יש רק ו' פרוטות באיסר; תוס']. (ב) בשטר [כותב לה על הנייר אע"פ שאינו שוה פרוטא הרי את מקודשת לי"א]. (ג) בביאה [וכא עליה ואמר התקדשי לי בביאה זו]. וקונה את עצמה [להיות ברשותה להנשא לאחר] בשתי דרכים: (א) בגט, (ב) במיתת הבעל.

היבמה [שמת בעלה ולא היה להם בנים] נקנית [ולאחי בעלה שמיבמה] בביאה [ועל ידי זה היא נעשה כאשתו לכל דבר, שאם בא לגרשה אחר כך אינה צריכה הימנו הליצה אלא גט. אבל שטר וכסף אין מועילין בה מן התורה, אלא דרבנן תקנו שאם אחד מאחי הבעל נותן לה כסף או שטר לשם קדושין מהני עכ"פ לפוסלה על שאר אחיו, והוא נקרא 'מאמר', אבל אינו גומר בה להיות יורשה, וכן אינו יכול ליטמא לה (אם היה כהן), וכן אם תרצה להינשא לאחר צריכה הימנו הליצה כשאר יבמה]. וקונה את עצמה [להיות ברשותה להנשא לשוקן] בחליצה או במיתת היבם [והיינו כל שעדיין לא נתיבמה, הא משנתבמה הרי היא אשת איש בגמרה וקונה את עצמה בגט או במיתת הבעל כשאר אשת איש; מאירי].

א. מלשון רש"י משמע דנכסף צריך לומר לה הי את מקודשת בכסף זו, אבל בשטר אינו צריך לומר כלום אלא די צמה שכמו בשטר הרי את מקודשת לי, וכן משמע נמי מלשון הגמ' לקמן (דף ט). ובמאירי מנא, דשאני כסף שאדם עשוי ליתנו או להלוותו או לקנות בו אי זה דבר, ואם אינו מפרש נמתינו שלש קדושין הוא נותנס, אין צמשת נמתינו ענין שם קידושין כלל, משא"כ שטר שכמו צו שפסח הוא מקודשת לו, אינו צריך אמירה אחרת שהרי אמירתו מפורשת בשטר, ואין צריך צה אלא שיראו העדים מסירת השטר ולשון שכמו צו ושמהא היא יודעת שהוא שטר קידושין, עיין עוד שם. מיהו ע"י פירוש"י על הרי"ף שכתב "שכמו צו על הנייר וכו' ונתן לה ואומר בן", משמע דגם בשטר צריך לומר הרי את מקודשת לי ולא סגי בכתיבה גרידא.

מראי מקומות לתוספות

לבקשת רבים מבני החבורה, הוספנו הוספה חשובה בגליונות השינון [שיזופיעו בעדה בתחילת כל שבוע], לציון כל דיבורי התוספות הבאים לפרש הגמרא [ואין בהם קשיות ועיונים וכדו' משאר סוגיות השי"ס]. הוספה זו היא לתועלת הלומדים בלבד, לאלו שברצונם להוסיף באיכות הלימוד, אבל הבחינות ישארו על מכונם רק על הגמרא ופירוש"י.

דף ב' ע"א: מד"ה וכמה היא פרוטה - עד סוף העמוד.

דף ב' ע"ב: ד"ה אי נמי שדות (ע"י מהרש"א), ד"ה דאסר לה אכ"ע כהקדש, ד"ה אי תנא קונה, ד"ה ליתני שלשה, ד"ה קשו קראי אהדדי, ד"ה הכא דנמורה קאי.

דף ג' ע"א: ד"ה ואשה צפחות [עד 'וא"מ היכי ס"ד'].

דף ג' ע"ב: ד"ה האב זכאי, ד"ה ואימא לידה (ע"י מהרש"א), ד"ה ואימא ה"מ קטנה [עד 'וא"מ הא אמרינן'].

דף ד' ע"א: כל דיבורי התוספות.

דף ד' ע"ב: ד"ה מה לאמה, ד"ה היכא דיהבה, ד"ה כתב רחמנא.

דף ה' ע"א: ד"ה מה הויה בכסף, ד"ה סניגור יעשה קטיוגור, ד"ה קאי בגירושין, ד"ה על מנת שלא תלכ, ד"ה שכן ישן (ע"י מהרש"א).

דף ה' ע"ב: ד"ה אף אני, ד"ה ורצ הונא, ד"ה הא נתן, ד"ה הא לאו.

גלין קנין תורה

[דף ב: - ג.]

ביאור לשון המשנה 'האשה נקנית בשלש דרכים'

• **האשה נקנית:** נקט לשון 'קנין' (והאשה נקנית) ובפרק שני נקט לשון 'קדושין', דקא בעי למיתני ובקנינו אשה לבעלה קנין כסף, והא דאשה נקנית בכסף גמרינן בגזירה שוה 'קחה קחה' משדה עפרון וכתוב הכא כי 'קח' איש אשה, וכתוב התם 'נתתי כסף השדה קח ממני', ומצינו שם דקחה 'נני' כסף אקרי קנין דכתיב השדה אשר 'קנה' אברהם, אי נמי² מדכתיב שדות בכסף יקנו. ואחר הנקט הכא 'קנין' שהוא לישנא דאורייתא, תני בפרק שני לשון 'קדושין' (האיש מקדש) שהוא לישנא דרבנן, דאסר לה אכולי עלמא כהקדש³.

• **'האשה נקנית:** תני הכא האשה נקנית ולא האיש קונה וכי הכי תני בלישנא דרבנן 'האיש מקדש' ולא אמר האשה מתקדשת) **מב' טעמי:** (א) דקא בעי למיתנא סיפא 'קונה את עצמה' וכו' בדידה, ושם ליכא למימר האיש מקנה, דאיכא מיתת הבעל דלאו איהו קא מקני אלא מן שמוא הוא דמקני לה. (ב) אי תנא ברישא האיש קונה הו"א אפילו בעל כרחא, לכך תנא האשה נקנית לאשמעינן שאינה מתקדשת אלא מדעתה.

• **'בשלש דרכים:** תני 'שלש' בלשון נקבה ולא 'שלשה' בלשון זכר (באורחא דגמרא (רש"י). דהא כל התורה כולה בלשון זכר נאמרה (תוס')), משום דקא בעי למיתני 'דרך' (בשלש דרכים), ומצינו 'דרך' בין בלשון זכר ובין בלשון נקבה; בתורה כתיב 'והודעת להם את הדרך ולכו בה' בלשון נקבה, דתורה איקרי לשון נקבה דכתיב תורת ד' תמימה משיבת נפש, ובמלחמה כתיב 'בדרך אחד יצאו אליך ובשבעה דרכים ינוסו לפניך' בלשון זכר, דדרכו של איש לעשות מלחמה ולא דרכה של אשה. לכך במתניתין דלגבי אשה קאי, קתני לה בלשון נקבה, ובזב קתני 'בשבעה דרכים בודקין את הזב' בלשון זכר, דדרכו של איש ליבדק ואין דרכה של אשה ליבדק דבאונס נמי מיטמאה (משא"כ איש אינו נטמא משום זיבה אלא כשראה מאליו ולא מחמת אונס, דכתיב מבשרו מאליו, ובודקין אותו בשבעה דרכים; במאכל ובמשתה בחולי במשא בקפיצה במראה ובהרהור, שמה מחמת אחד מהן ראה ואינו הוא וטהור).

• **בשלש דרכים:** והא דבעי למיתני הכא דרך (וממילא תוצרך לומר גם שלש בלשון נקבה) ולא 'דברים' (דאז מצי למיתני שלשה בלשון זכר כאורחא דגמרא):

לחצה אמינא, (א) משום דקבעי למיתני ביאה, וביאה איקרי דרך דכתיב ודרך גבר בעלמה כן דרך אשה מנאפת, ושינה הלשון אף בכסף ושטר כיון דהני נמי צורך ביאה נינהו. (ב) אתיא כר' שמעון דלכך אמרה תורה כי יקה איש אשה ולא כי תלקח אשה לאיש, מפני שדרכו של איש לחזור על אשה ואין דרכה של אשה לחזור על איש, משל לאיש שאבדה לו אבידה דבעל אבידה הוא המחזר על אבידתו.

ולפי זה צריך לבאר בכל מקום דקתני לשון דרך (ולא דבר), דמשום אורחא דמילתא הוא, ומביא בגמרא ב' משניות, (א) 'בשבעה דרכים בודקין את הזב', נקט דרכים לאשמעינן דדרכא דמיכלא יתירא ודמשתיא יתירא לאתויי לידי זיבה. (ב) 'אתרוג שוה לאילן בנ' דרכים' וא. שנוהג בו ערלה, ב. שנוהג בו רכעי, ג. דלענין שביעית הולכין בפירותיו אחר הנטה כאילן ולא אחר לקיטה כירק, כגון אם הנט בשנה שביעית ונקלט בשמינית דינו כפרי של שמיטה¹, נקט דרכים משום סיפא דקתני ששוה לירק בדרך אחד ושבעת לקיטתו עישור, דהיינו שאין הולכין בו לענין מעשרות אחר הנטה כשאר אילנות אלא אחר שנה שנקלט בו כירק, לכך אם הנט (פי' שהביא שלישי) בשנה שניה של שמיטה ונקלט בשלישית, נותן מעשר של שנה שלישית שהוא ראשון ומעשר עני, ולא מעשר של שנה שניה שהוא מעשר ראשון ומעשר שני, והתם קמשמע לן דלכך אזלינן ביה לענין מעשר אחר לקיטה כירק, דדרכיה דאתרוג כירק ליגדל על כל מים ושמשקין אותו במים שאובין כירק דלא מני ליה כמו גשמים, ובמס' ראש השנה יליפין דגורן ויקב מתעשרין בתר הנטה, ודרשינן מה גורן ויקב מיוחדין שגדלין על רוב מים דהיינו גשמים ומתעשרין אחרי השנה שעברה ולא אחר לקיטתו, אף כל שגדלין על רוב מים דהיינו שאר אילנות מתעשרין לשעבר, יצאו ירקות שגדלין על כל מים מתעשרין לשנה הבאה. ואני' דירק אינו חייב במעשר אלא מדרבנן, דמן התורה אין חייב אלא בגורן ויקב, אסמכיהו רבנן אקראין.

מיהו קשה משני מקומות, (א) **כוי** (וספק היה וספק בהמה, ומספקא אזלינן ביה לחומרא כחומרת היה ובהמה, לכך) **יש בו דרכים שוה לחיה** (שמעון כיסוי הדם, משא"כ בהמה אי' כיסוי דם), **ויש בו דרכים שוה לבהמה** (שהלבו אסור, משא"כ היה הלב מותר), **ויש בו דרכים שוה לחיה ולבהמה** (שמעון שהימה), **ויש בו דרכים שאינו שוה לא לחיה ולא לבהמה** (שאסור בהרבעה עם בהמה וחיה, דמספקא לן אי מין היה אי מין בהמה הוא, ע"ע תוד"ה לא לחיה), וקשה ניתני דברים. (ב) **זו אחת מן הדרכים ששוו גימתי נשים לשחרורי עבדים** (דבתרייהו כשמביא גט או שחרור ממדינת חים צריך שיאמר בפני נכתב ובפני נתתם), וקשה ניתני דברים.

למסקנא, כל היכא דאיכא פלוגתא (פי' שיש חילוק בדרכיו; בדרך זו הוא חומה לכאן ובדרך זו אינו דומה) **תני 'דרכים', וכל היכא דליכא פלוגתא תני 'דברים'** (בפמתינית תני 'בשלש דרכים', למעוטי חופה דלא קניא. **כזב** תני 'בשבעה דרכים', דהכי הוא דהוי אונס לזיבה ולא אונס אחר. **באתרוג** תני 'בג' דרכים', שיש חילוק בדרכיו דבג' דרכים שוה לאילן ובדרך אחד שוה לירק, וכן **כבוי** יש חילוק בדרכיו דפעמים שוה לחיה ופעמים לבהמה וכו'. **בנישין** תני 'זו אחת מן הדרכים', דדוקא באלו שוין גימתי נשים ושחרורי עבדים, ולא באומר לשליח תנו גט זה לאשתי ושטר שחרור זה לעבדי, דבגט שהוא חוב לאשה יכול לחזור בו, אבל בשחרור שהוא זכות לעבד אינו חוזר דוכין לאדם שלא בפניו). **וכן מוכח מהא דקתני בסיפא דאתרוג 'ר' אליעזר אומר (ואתרוג) שוה לאילן לכל דבר'** (הרי דלדידה כיון דליכא פלוגתא תנא לכל דבר).

• **מניינא דרישא** (והאשה נקנית בג' דרכים) **למעוטי חופה** (שאם מסרה אביה לחופה לשם קדושין אינה מקודשת). **ולרב הונא דס"ל** (דף ה:) **דגם חופה קונה** (והא דלא נזכר במתני' משום דדוקא מילתא דכתיבה בהדיא קתני משא"כ חופה דיליף (שם) במה הצד)

ד. מנזאר גרש"י לענין ערלה ורבעי אשמעינן רק שנוהגין באתרוג כמו בזילין, ורק לענין שביעית אשמעינן דאלינן במר חנטה כאלין ולא במר לקיטה כירק. מיהו במס' ר"ה (דף טז:) פירש"י דאשמעינן לערלה ולרבעי ולשביעית הולכין בשלשן אחר חנטה כאלין, ולא אחר לפירוש כל דיני אתרוג נמה ששוה לאילן, אלא דין חנטה זו בלבד, לשלש דינים אלו אזלינן במר חנטה, ולענין מעשר אזלינן במר לקיטה כירק (וממילא אשמעינן דלכל שאר מילי מלגד האי דמעשר פשיטא מלגד דידיס כאלין, ע"ש, ועיין ברישב"א ומאירי ושאר ראשונים).

ב. פי' אם ממני לומר דלף שאברהם נמן כסף לעפרון מכל מקום ה'קנין' היה על ידי חזקה או שטר דהא לא כתיב השדה אשר קנה בכסף, והכסף לא כל אלא אחר הקנין לשם פירעון, לכך הביא קרא אחרונה דכסף גבי שדה אקרי קנין; תוס' (ד"ה אי גמי, ע"ש במהרש"ב) ורישב"א.

ג. ולפי זה יהיה ביאור לשון 'הרי את מקודשת לי', כלומר 'הרי את אסור אכולי עלמא כהקדש - בשבילי' (תוד"ה דלסר), ועיין עוד שם דפשיטא דמילתא של 'מקודשת לי' הוא מיוחדת לי ומומנת לי.

גליץ קנין תורה

(ב) דכתיב (בדני הפרת נדרים) **בנעוריה בית אביה**, למימר כל זמן שבנעוריה היא של אביה, פי' דכל שבח הבא לה בנעוריה הוא לאביה. **מדחה הגמרא**; דהאי קרא כתיב בהפרת נדרים (שהאב מפר נדרי בתו) וליכא למילף מינה, דממונא מאיסורא לא ילפינן. וכן מוכח מדילפינן שהאב זוכה במעשה ידיה של בתו נערה (דבקטנה לא איצטריך קרא דהשתא זכוני מוכין לה לאמה ודאי מעשה ידיה של) **מדכתיב 'וכי ימכור איש את בתו לאמה'** (קרא יתירא הוא ודריש ליה בתו הרי היא לו כאמה) מה אמה מעשה ידיה לרבה אף בת נמי מעשה ידיה לאביה, ולא ילפינן ליה מיבנעוריה בית אביה, על כרחך דממונא מאיסורא לא ילפינן.

(ג) מאונס ומפתה שמושלים כסף **קנסא** (המשיש כסף) לאביה. **מדחה הגמרא** דממונא מקנסא לא ילפינן.

(ד) ממאנס שצריך לשלם לאביו **בושת ופגם** (והנהו לאו קנסא נינהו). **מדחה הגמרא** דשאני בושת ופגם שיש לאביו דין חלק בהן (ומאחר שבדיו לביישה ולפגומה בשביל ממון שיתנו לו, דאי בעי מסר לה למנוול ומוכה שהיו דהויא לה בושת ופגם, ונמצא דאנס כשבא עליה מחסר לאביה ממון זה, שהרי זילולה ולא יקפצו עליה תובעין).

ומסיק דלעולם מקרא קמא **נפקא** ואין כסף לאדון זה אבל יש כסף לאדון אחר, ואין להקשות אימא לדידה, דמסתברא כשמועט יציאת אירוסין מדין יציאת אמה העבריה (ולומר דכאמה העבריה אין כסף ביציאתה אבל ביציאת אירוסין יש כסף) יציאת אירוסין דומיא דיציאת אמה קא ממועט (מה יציאת אמה העבריה אין כסף לאדון דנפקא מרשותיה קאמר קרא, אף מיעוט דיש כסף ביציאת אירוסין, למי שיצאה חוטנו קאמר, והיינו אב). והא דמדמיון יציאת נערה מרשות אביה על ידי אירוסין ליציאת אמה העבריה מרשות אדון, אף דהתם נפקא לה מרשות אדון לגמרי והכא אכתי לא נפקא כלל מרשותיה דאב לענין מעשה ידיה וירושתה עד שתכנס לחופה, מכל מקום לענין הפרת נדרים מיהא נפקא לה מרשותיה, דכל זמן שלא נתארסה אביה לבדו מופר נדריה (ודכתיב בנעוריה בית אביה כנילו), וכיון שנתארסה אביה ובעלה מפירין נדריה.

למסקנת הגמרא: ליכא למילף מכלל לשון הפסוק (ויצאה חנם אין כסף), דלא הוי מיותר, ד'ויצאה חנם' אשמעינן שיוצאת מרשות אדון בימי בגרות ו'אין כסף' אשמעינן שיוצאת כבר בימי נערות (ובדלקמן). אלא ילפינן לה מיתורא דאות יו"ד, דכתיב 'אין כסף' והוי מצי למיכתב 'אין כסף', כההוא דכתיב מאן בלעם או מאן יבמי, אלא למידרש אין כסף לאדון זה אבל יש כסף לאדון אחר (והיינו ע"ד הנ"ל דמסתברא כי קא ממועט יציאה דכוותה קא ממועט).

ומצינו תנא דדריש הכי, **בבת כהן** (ושנשאת לישראל ונתגרשה או מת בעלה) שאינה יכולה לאכול בתרומה כל שיש לה זרע מישראל דכתיב 'זרע אין לה', ואפילו זרע זרעה (שמת בנה ויש לו בן) מעכבה דבני בנים הרי הן כבנים, ואשמעינן תנא שאפילו אם יש לה רק זרע פסול (וכגון ממזר) נמי מעכבה, דדריש 'זרע אין לה' (ואות יו"ד מיותר) עיין עליה.

ו. ע' תוס' (ד"ה זרע) דלאו דוקא זרע פסול, שהרי אם נבעלה לפסול לה ממילא פסולה לכהונה ואסורה לאכול עוד בתרומה אף כשאין לה ממנו זרע פסול, אלא ע"כ כהונה לזרע זרעה פסול (כגון נשואה שפסול לו והולידו בן ושל"כ מן גנה, וקמ"ל דזרע זרעה אף שהוא פסול מעכבה מלאכל בתרומה).

מניינא דרישא למעוטי שאין אשה נקנית בחליפין (קנין מדרגה, דהו"א נילף אשה משדה דמקניא בחליפין) ודכתיב בשדה יישראל נעלו, ונילף אשה משדה כמו דילפינן קנין כסף בגו"ש קחה קחה משדה עפרון, קמושמוע לן דכיון דאפשר לעשות חליפין בכלי שאינו שוה פרוטה אין אשה מקנה נפשה בכך (ואפילו כשמקדשה בכלי שיש בו שוה פרוטה לא מקניא נפשה כל דיהיב לה בלשון חליפין (ולא בלשון קנין או קחה או קדושין), דגנאי הוא לה להתקדש בקנין כזו דאיתגהו בפתות משוה פרוטה)⁷.

[דף ג: - ד.ד.]

♦ **מניינא דסיפא** (וקנה את עצמה בנט ובמיתת בעלי) למעוטי שאינה יוצאה מבעלה בחליפה (וכיבמה שהלויצה מתיר אותה לשוק), דסלקא דעתא תיתי בק"ו מיבמה שאינה יוצאה בגט ויוצאה בחליצה כל שכן אשה שיוצאה בנט אינו דין שיוצאה בחליצה, קמ"ל דחליצה לא מוהני, דכתיב 'וכתב לה ספר כריתות', ספר כריתתה ואין דבר אחר כורתה.

מנלן שהאשה נקנית בכסף

♦ במתניתין תנן האשה נקנית בכסף, ועוד תנן (בתוספתא) האב זכאי בבתו (בעודה נערה) בקידושה בכסף בשטר ובביאה (שהכסף יהי' שלו, והוא מקבל השטר, והוא מוסרה לביאה על כרחיה לשם קידושין):

לחהזה אמינא: ילפינן הנך תרתי ו.א. דמקניא בכסף, ב. שהאב זכאי בכסף בעודה נערה) מכלל לשון הפסוק דכתיב (גבי אמה העבריה היוצאת מרשות אדון בסימני נערות) 'ויצאה חנם אין כסף' (ומצי למיכתב רק יוצאה חנם ולא בעי אין כסף, אלא למידרש ביה) אין כסף לאדון זה (שיוצאה ממנו) אבל יש כסף לאדון אחר (כשיוצאה ממנו) דהיינו אביה.

- הגמרא מקשה שאין ללמוד מכאן אלא דאשה מיקניא בכסף, אבל מנלן דכסף לאביה, אימא לדידה הוי (דהא לא כתיב אין לו כסף תידיק מיהא אין כסף לאדון זה וכו', ודלמא דוק מינה 'אין כסף ביציאה זו אבל יש כסף ביציאה אחרת' ולעולם לדידה). ורוצה לתרין ד' תירוצים, אבל כולם נדחין:

(א) דכתיב את בתי נתתי לאיש הזה, דמזה מוכח שהאב מקבל כסף קידושיה (דכיון דע"כ הא ודאי ילפינן דאשה מיקניא בכסף, א"כ האי 'את בתי נתתי לאיש הזה' דהיינו ע"י קדושי כסף, על כרחך ר"ל שהאב מקבל הכסף) וממילא מסתבר שהכסף גם נשאר אצלו (והאם אפשר שעל חנם ויכהו הכתוב בקבלת קדושיה). **מדחה הגמרא**; אימא הני מילי (דזכי ליה קרא לאב לקבל כסף של קידושי בתו) כשמקדשה בעודה קטנה דלית לה יד לקבל קידושין (ולאו בת דעה היא), אבל נערה דאית לה יד לקבל קדושין קשה תקדיש איחיה נפשה ותשקול כספא.

ה. כן הוא לפי פירוש, 'אלל נתום' (ד"ה אשה) הקשו דלפי"ו דמלי נדעמה כמה שגנאי הוא לה, א"כ אם פשטה ידה וקבלה מתקדש אפילו בפחות משוה פרוטה מאחר שגילתה דלא הוי לה גנאי, וכן להיפך אם מקפדת אנפשה יותר (בגמיה דר' יואל קדושי אנפשיה ולא מקדשי פחות מתקבל דדידין) לא מתקדש אפילו בשוה פרוטה. לכן כתבו התוס' דגרסינן 'אשה בפחות משוה פרוטה לא מקניא', ולא גרסינן 'נפשה', דלא בקפידא ידיה מליא מילתא, אלא דלעולם ליכא למילף סתם קניינס משדה, מלכד קנין כסף דגמרינן ביה גזירה שוה קימה קימה, ודוקא בחליפין הו"א שקונה נאשה נאופן שהכלי ששועין בו חליפין יש בו שוה פרוטה, משום דלא הוי כעין כסף דקרא, ועל זה משני דמכל מקום כיון דחליפין אימננו בפחות משוה פרוטה, על כרחך אין קנינו מטעם 'כסף' אלא קנין אחר הוא, וממילא אין אשה מקניא נכך, דדוקא כסף ילפינן בגזירה שוה משדה ולא שאר קניינס. מיהו ע"י צמארי דאין צורך לשנות הגירסא, דאף כוונת רש"י לומר שגנאי הוא לכל הנשים, לך אפילו פשטה ידה וקבלה נבעלה דעמה.

גליץ קנין תורה

דאילונות ושאן לה סימני נערות, שיוציאה ימי בנרותה כשויה לה עשרים שנה. ואף דבלאו קרא ילפינן בקל והומר מסימני נערות דאילונות יוצאת בבגרותה ומה סימני נערות שאין מוציין בת מרשות אביה (כדילפינן מיזכי ימכור איש את בתו לאמה) דמעשי ידיה של נערה לאביה) מוציין אותה מרשות אדון (דכתיב אין כסף), כל שכן בגרות שמוציאה מרשות אביה (דלא אשכחנא דוכי ליה קרא אלא נערות דכתיב לאבי הנערה) אינו דין שמוציאה מרשות אדון, מכל מקום אשמעינן קרא [ויצאה הנם] דעיקר זבינא דאילונות הוי זבינא [שהאילונות נמכרת בקטנותה כשאר בנות, אלא שאינה יוצאה עד שיהיה לה עשרים שנה].⁷

– ובאמת היה אפשר לומר דלעולם אתא קרא לאשמעינן שיוציאת בבגרותה, ואף דאתיא בקל והומר מכל מקום מילתא דאתיא בקל והומר טרה וכתב לה קרא, מיהו לא משנינן הכי אלא היכא דליכא לשנויי, אבל היכא לשנויי תירוץ אחר משנינן.

[דף ד:]

קרא אחרינא ללמד שהאשה נקנית בכסף

• ילפינן דאשה נקנית בכסף בגזירה שוה 'קחה קיחה', כתיב הכא כי יקח איש אשה ובעלה והיה אם לא תמצא חן בעיניו וגו', ובשדה עפרון כתיב נתתי כסף השדה קח ממני, ילפינן משם שאין קיחה אלא בכסף.

ואף דילפינן כבר שהאשה נקנית בכסף מויצאה הנם אין כסף [מיתורא דיו"ד; אין כסף לאדון זה אבל יש כסף לאדון אחר], איצטריך תרוייהו; אין כסף לאשמועינן דכסף לאביה ולא לדידה (כדדרשינן יש כסף לאדון אחר), וקרא דכי יקח לאשמועינן שהבעל צריך ליתן הכסף לקדושין, אבל אי יהבה איהו לדידה וקידשתו (דאמרה ליה התקדש לי) לא הוי קידושין, דכתיב כי יקח ולא כי תלקח.

– מקשה הגמרא, למה בעינן כלל קרא ללמד שאשה נקנית בכסף, גילף בקל והומר מאמה העבריה שאינה נקנית בביאה ונקנית בכסף (דכתיב מכסף מקנתו) אשה שננקנית בביאה (כדיליף לקמן מדכתיב ובעלה) אינו דין שתקנה בכסף. וליכא למימר יבמה תוכיח שננקנית בביאה ואינה נקנית בכסף (דכתיב יבא עליה ויבמה, ביאה גומרת בה ואין כסף גומר בה להיות כאשתו של יבם להוציאה בגט בלא הליצה, דשאני יבמה שכן אינה נקנית בשטר, אבל אשה שננקנית בשטר נקנית גם בכסף, ומשני, דממקום שבאנו ללמוד קל והומר (דהיינו אמה עבריה) יש להשיב, דשאני אמה העבריה שכן יוצאה בכסף לכך גם נקנית בכסף, תאמר אשה שאינה יוצאה בכסף וכדלקמן דף ה.) גם אינה נקנית בכסף, לכך איצטריך קראי כנ"ל.

היוצא מזה: שיש שני לימודים לעיקר קנין כסף, חד מויצאה הנם

היוצא מזה: מעשה ידיה של נערה הוי לאביה מדכתיב (קרא יתירא) כי ימכור איש את בתו לאמה, וקדושי כסף של נערה לאביה מדכתיב (וי"ד מותר) אין כסף. ואיצטריך תרוייהו, דאי כתב רק קידושיה לאביה הוה אמינא שאני קידושין דלא טרהא בהו אבל מעשה ידיה דטרהא בהו אימא דידה הוו, ואי כתב רק מעשה ידיה לאביה הוה אמינא שאני מעשה ידיה דקא מתזנא מיניה (ושכיחא, לכך דעתיה דאביה עליהם) אבל כסף קדושין דמעלמא קאתי לה (ולא היתה דעתו עליהם לזונם בשבילם) אימא דידה הוו, לכך צריכא תרוייהו.

יציאת אמה בבגרות ונערות

• אמה העבריה יוצאת מרשות אדון בסימני נערות, דכתיב יוצאה הנם אין כסף, יוצאה הנם' אלו ימי בגרות 'אין כסף' אלו ימי נערות. והא דלא כתב רחמנא רק נערות ואו לא בעי בגרות (דמבי נפקא לה בנערות בגרות מאי עבידתיה) נחלקו בו רבה ואב"י:

לרבה, מיירי בחד גופא ואמה שיוציאת בנערותה, והוי מצי למיכתב בהדיא שיוציאת בנערות ותו לא, ומכל מקום טרה וכתב תרוייהו [ויצאה הנם אין כסף לבגרות ולנערות] ובא זה ולימוד על זה (דמתוך שלא פירש נערות בהדיא בקרא, אלא מאילוי הוה למד מאחר שאין לנו דבר אחר לתלות יציאתו בו, הוצרך לכתוב שניהם, דאי כתב חד (כגון רק אין כסף) הו"א בגרות הוא דאשמועינן קרא אבל נערות לא מפיק לה, בא הכירו (ויצאה הנם) ולמד על בגרות, אם כן כרחק 'אין כסף' לנערות אתא).

– כעין זה מצינו בעבד עברי הנמכר לכהן, דכתיב תושב ושכיר לא יאכל קודש, ודרשו חז"ל 'תושב' זה קנוי קנין עולם ועבד עברי הנרצע ביד כהן ועובד אצלו עד יובל ואעפ"כ אין גופו קנוי לו כשאר עבדים כנענים לאכול תרומה 'שכיר' זה קנוי קנין שנים ושלא הגיע לו עדיין שש שנים, וקשה יאמר רק תושב ושאינו אוכל קודש וממילא נדע דכל שכן שכיר ואינו אוכל, והתירוץ דאילו אמר רק תושב הוה אמינא תושב זה קנוי קנין שנים אבל קנוי קנין עולם אוכל, בא שכיר ולימוד על תושב (דעל כרחק חד מינייהו לנרצע הוא דאתא) שאף קנוי קנין עולם אינו אוכל בתרומה.

לאב"י, ליכא למימר בא זה ולימוד על זה אלא בתושב ושכיר דתרי גופי נינהו ונרצע ושאינו נרצע, ואפשר להיות שניהם כביתו של כהן, דבזה איכא למימר דמילתא דאתיא בקל והומר (דהוי מצי למיכתב בהדיא קנוי קנין שנים וגילף קנוי קנין עולם בקי, מ"ב) טרה וכתב לה קרא, מה שאין כן אמה העבריה דחד גופא היא ליכא למימר הכי, דכיון דאפקה קרא בנערותה לא משכחת לה אמה יוצאת בבגרותה (ובודאי לא כתב קרא מידי דלא הוי), והיה צריך לכתוב בהדיא נערה ותו לא.

אלא על כרחק תרי גופי נינהו; 'אין כסף' מרבה סתם אמה העבריה שיוציאת בנערותה, וקרא דויצאה הנם' מרבה בגר

ח. מלשון רש"י מבוחר דמייכי בקטנה דידוע שהיא אילנית, ומלמדנו שמכרת בקטנותה כשאר בנות. מיהו ע"י בתום' (ד"ה דל) שהקשו דליך נדע בקטנות אס תביא סימני נערות או לא, דהא עיקר סימני אילנות היא כשהיא בת עשרים ולא הביאה שערות, ואע"פ שיש סימני אילנות שאפשר להכיר בקטנות, כגון סימן דקולה עבה ואין שיפולי מעיה כנשים, מ"מ לא נחשב כאלונות עד שיהיו בה כל הסימנים, והיינו כשהגיע לבת' ו' ולא תביא שערות. לכך פירשו הסו"ס, דהו"א כשהגיע לעשרים שנה ומתברר שהיא אילנית, יהא ממכרה בטל למפרע, וליך האדון להחזיר מעשהיה והאז יחזיר הכסף, וגם לא שייך בה דין יעוד אס יעדה, קמ"ל דהוי זבינא מעליה, אל"א שיוצאה ממנו כשהיא לה עשרים שנה.

גליץ קנין תורה

ממעט גירושין ובכתיבה מתגרשת ואינה מתגרשת בכסף אבל לא מסתבר דקאי בגירושין וממעט קידושין ובכתיבה מתגרשת ואינה מתקדשת בכתיבה.

(ג) ר' יוסי הגלילי: לדידיה ליכא למילף והא דאינה מתגרשת בכסף מזכות לה, דכבר אפיק ליה להאי קרא לדרשא אחרת, אלא יליף מדכתיב ספר כריתות, ספר כורתה ואין דבר אחר כורתה.

— רבנן (והדרשי שאינה מתגרשת בכסף מזכות לה' וכנ"ל לרבא) מיבעי להו להאי קרא לאשמועינן דלא הוי גט אלא בדבר הכורת בינו לבניה (שלא יהא בו תנאי האונס). לכך האומר לאשתו הרי זה גיטך על מנת שלא תשתי יין או על מנת שלא תלכי לבית אביך לעולם אין זה כריתות ושכל ימיה היא נאגדת בו לקיים תנאי זה מחמתו, אבל אם אמר שלא תשתי יין או שלא תלך לבית אביה של שלשים הוי כריתות (אפילו מיד, דכיון שאפשר לדברים הללו לבא לידי הבדלה הוי מיד דבר הכורת בינו לבניה, והיא תקיים תנאו ותלך). ור' יוסי הגלילי ודיליף מיספר כריתות שאינה מתגרשת בכסף יליף לדין זה מיייתורא דלישנא דכתיב ספר כריתות, דהוי מצי למיכתב ספר כרת. ורבנן כרת כריתות לא משמע להו.

♦ **תמצית היוצא:** קנין כסף ילפינן מויצאה הנם אין כסף ומיתורא דיידי או מגזירה שוה קיחה קיחה משדה עפרון, וליכא למילף דהא מחדא בקל והומר מאמה העבריה, דמה לאמה שכן יוצאה בכסף. **ביאה** ילפינן מדכתיב ובעלה, וליכא למילף דהא מחדא בקל והומר מיבמה, דמה ליבמה שכן זקוקה ועומדת. **שטר** ילפינן מדכתיב 'יוצאה והיתה' מקיש הויה ליציאה, וליכא למילף דהא מחדא בקל והומר מכסף, דמה לכסף שכן פודין בו הקדש ומעשר שני.

וגם ליכא למילף (אחד מהני תלת קנינים) **הדא מתרתי** (במה מצינו בצד השוה שבהן שקנין בעלמא וקנין כאן אף אני אביא את השלישי שקונה בעלמא וקנה כאן, אף שכולם קונים במקום אחר, כסף ושטר קונים באמה העבריה, וביאה קונה ביבמה), **דאם לא יכתוב שטר ליכא למילף מכסף וביאה דמה להנך שכן הנאתן מרובה** (משא"כ שטר אירוסין אין בו לה שום הנאה שהרי אין כתוב בו אלא הרי את מקודשת לי, ואם לא יכתוב ביאה ליכא למילף מכסף ושטר דמה להנך שכן קנינן מרובה) (שקנין קרקעות ועבדים), ואם לא יכתוב כסף ליכא למילף משטר וביאה דמה להנך שכן ישנן בעל כרחא (וביאה ביבמה, ושטר מוציא את האשה בעל כרחא), מה שאין כן כסף שאף שקונה נמי בעל כרחא באמה העבריה ושאינה מוכרה שלא מדעתה, מכל מקום באישות לא אשכחן שקונה בעל כרחא.

אם אשה נקנית בחופה

♦ **רב הונא** סובר דגם חופה קונה (מלבד כסף שטר וביאה): **להחזה אמניא**, יליף לה בקל והומר מכסף שאינו מאכיל בתרומה (באשה ישראלית שנתארה לכהן אינה אוכלת בתרומה עד שתכנס לחופה) ומכל מקום קונה, כל שכן חופה שמאכלת בתרומה אינו דין שתקנה. וקל והומר זו נדהה, דמן התורה גם ארוסה בת ישראל ושנתארה בכסף אוכלת בתרומה (ושנאמר וכהן כי יקנה נפש קנין כספו, והאי קנין כספו הוא), אלא דרבנן גזרו שלא תאכל גזירה שמה ימוגו לה כוס (של תרומה) בבית אביה ותשקנו לאחיה ולאחותיה.

למסקנא, יליף לה במה מצינו מכסף שטר וביאה דלא ראי זה

אין כסף, וחד מקיחה קיחה משדה עפרון, אלא דאיצטריך תרווייהו לשני דינים הנוגע לקנין כסף באשה; א. דבעודה נערה כסף לאביה, ב. דאי יהבה איהי לדידיה לא הוי קידושין.

מנלן שהאשה נקנית בביאה

♦ אשה נקנית בביאה מדכתיב ובעלה. ומקשה בגמרא, נילף בקל והומר מיבמה שאינה נקנית בכסף ונקנית בביאה, זו שנקנית בכסף אינו דין שנקנית בביאה. וליכא למימר אמה העבריה תוכיח שנקנית בכסף ואינה נקנית בביאה, דשאני אמה שאין קנינה לשום אישות והלכך לא שייכא בה ביאה) מזה שאין כן אשה שקנינה לשום אישות נקנית גם בביאה כמו ביבמה. ומשני, דממקום שבאנו ללמוד קל והומר והיינו מיבמה יש להשיב, דשאני יבמה שכן זקוקה ועומדת ליבם זה ומחמת קידושי המת, ואין ביאה אלא לנמור שעבודה אצלו, תאמר באשה שאינה זקוקה ועומדת ולמי שמקדשה) הוה אמינא דביאה אינו עושה קנין מעיקרא, קמישמוע לן ובעלה' שנקנית בביאה.

[דף ה']

מנלן שהאשה נקנית בשטר

♦ **להחזה אמניא**, ילפינן קל והומר מכסף שאינו מוציא אשה מבעלה (בדלקמן) ומכל מקום מכנים, כל שכן שטר שמוציא (דכתיב וכתב לה ספר כריתות) אינו דין שמכנים. ומדחה, מזה לכסף שכן פודין בו הקדש ומעשר שני, תאמר שטר שאין פודין בו הקדש ומעשר שני (אם כתב לזכר שטר על מעות פודין הקדש אין הקדשו פדוי דבעינן כסף דוקא) דכתיב ונתן הכסף וקם לו, גם לקדושין אינו קונה.

למסקנא, ילפינן לה מדכתיב **ויצאה והיתה** (ויצאה' היינו גירושין, והיתה לאיש אחר' היינו קדושין), מקיש הויה ליציאה, מה יציאה בשטר אף הויה נמי בשטר.

אין אשה מתגרשת בכסף

♦ אין להקיש יציאה להויה (כמו דמקשינן בשטר הויה ליציאה כנ"ל) ולומר מה הויה בכסף אף יציאה בכסף, ובגמרא איכא ג' אופנים למה:

(א) **אביי**: יאמרו כסף מכנים וכסף מוציא סניגור יעשה קמיגור, והתינה בשטר ליכא למיחש שיאמרו שטר מוציא ושטר מכנים קמיגור יעשה סניגור, דשאני שטר דמילי דהאי שטרא לחוד ומילי דהאי שטרא לחוד (ודבה כתוב לשון כניסה וזה מפורש לשון יציאה), מה שאין כן כסף דאף שמפרש בנתינתו על מנת מה הוא נתנו (זה לקדושין וזה לגירושין) מיבעיא מיהא חד הוא (שאינו נזכר במטבע נופא אם להוציא אם להכניס ושייך ביה סניגור יעשה קמיגור).

(ב) **רבא**: דכתיב וכתב לה ספר כריתות, בכתיבה מתגרשת ואינה מתגרשת בכסף. נמצא דמרבין שטר בקידושין מדכתיב ויצאה והיתה, וממעטין כסף בגירושין מדכתיב וכתב לה, ואין להקשות נימא להיפך (ויצאה והיתה מקיש יציאה להויה דכסף מכנים וכסף מוציא, וקרא דכתב לה ממעט בכתיבה מתגרשת ואינה מתקדשת בכתיבה, דמסתבר קאי בגירושין

גליון קנין תורה

כסף או שוה כסף ואמרה היא הריני מקודשת לך הריני מאורסת לך הריני לך לאינתו, אינש מקודשת ודבעינן כי יקה איש אשה, וכי שתלקח אשה לאיש.

נתן הוא ואמרה היא; ללישנא קמא נעשה כמי שנתנה היא ואמרה היא וודאי לא הוו קידושין. ללישנא בתרא ספיקא היא וחיישינן מדרבנן ועיי' ריטב"א ורי"ן שפירשו למה לא נחשב כספיקא דאורייתא.

ידיים מוכיחות

נתן לה כסף או שוה כסף, ואמר לה הרי את מקודשת או הרי את מאורסת או הרי את לאינתו, ולא אמר למי היא מקודשת, סובר שמואל שאינה מקודשת עד שיאמר 'לי', ידיים שאין מוכיחות לא הויין ידיים.

וכן האומר 'אהא' סתמא, לשמואל לא הוי נזיר אלא אם כן נזיר עובר לפניו וודאי אהיה אף אני כזה קאמר והוי ידיים מוכיחות, הא לאו הכי יש לומר דילמא אהא בתענית קאמר, ידיים שאין מוכיחות דלא הויין ידיים.

כי יקה איש אשה ולא שיקח את עצמו

נתן לאשה כסף או שוה כסף ואמר הריני אישך או הריני בעליך או הריני ארוסיך, אין כאן אפילו ספק קידושין, אלא צריך לומר הרי את מקודשת לי או הרי את מאורסת לי או הרי את לי לאינתו, דכי יקה איש אשה כתיב ולא שיקח את עצמו.

וכן בגירושין, נתן גמ ואמר לה איני אישך איני בעליך איני ארוסיך, אין כאן אפילו ספק גירושין, אלא צריך לומר הרי את משולחת או הרי את מגורשת או הרי את מותרת לכל אדם, דושלחה כתיב ולא שישלח את עצמו.

כראי זה, שאם תאמר מה לכסף שכן פודין בו הקדשות ומעשר שני, ביאה תוכיח ושאיין פודין בו ומימא קונה, ואם תאמר מה לביאה שכן קונה ביבמה, כסף תוכיח ושאינו קונה ביבמה וקונה כאן, ואם תאמר מה לכסף וביאה שכן הנאתן מרובה, שטר יוכיח, ואם תאמר מה לשטר שכן מוציא בבת ישראל, כסף וביאה יוכיחו, והצד השוה שבהן שקונין בעלמא וקונין כאן אף אני אביא חופה שקונה בעלמא ושגומרת לירשה ולהפרת נדריהו יקנה נמי כאן ובלא אירוסין. ואין להקשות מה להצד השוה שבהן שכן ישנן בעל בעל כרחו, וכסף באמה העברה שאביה מוכרה שלא מדעתה, ביאה ביבמה ושטר בגירושין, דמכל מקום באישות לא אשכחן בעלמא דכסף קונה בעל כרחו ואפילו הכי קונה כאן וואף על כרחו, כגון אב מקבל קידושין לבת קמנה, אף אני אביא חופה שקונה בעלמא וקונה כאן.

- רבא מקשה על רב הונא ממתניתין דקתני האשה נקנית בשלש דרכים, והוי ליה לומר בארבע דרכים דהא גם חופה קונה. ותירץ אביי דתנא לא קתני אלא מילתא דכתיבא בהדיא, מה שאין כן חופה דלא כתיבא בהדיא ואלא אתיא כמה הצדן לא קתני.

- עוד הקשה רבא, איך איכא למילף חופה כמה הצד דכמו שקונה בעלמא קונה כאן, והא בעלמא אין חופה גומר אלא אחר קידושין, ואיך נלמוד חופה שלא על ידי קידושין מחופה שעל ידי קידושין. ותירץ אביי דרב הונא נמי הכי קאמר, מה כסף שאינו גומר אחר כסף מכל מקום קונה, חופה שגומרת אחר כסף אינו דין שתקנה.

נתן הוא ואמר הוא

נתן לה כסף או שוה כסף ואמר לה הרי את מקודשת לי או הרי את מאורסת לי או הרי את לי לאינתו, הרי זו מקודשת. נתנה היא

שאלות ותשובות לחזרה

שאלות

- א. 'האשה נקנית'; מאי שנא הכא דקתני בלשון קנין, ומאי שנא בפרק ב' דקתני 'האיש מקדש' בלשון קידושין?
- ב. למה אמר התנא האשה 'נקנית', ולא האיש קונה, כדקתני בפרק ב' 'האיש מקדש'? (ב' מעמים)
- ג. למה כתוב בתורה 'והודעת להם את הדרך ילכו בה', בלשון נקבה, ו'בדרך אחד יצאו אליך' בלשון זכר?
- ד. מאי שנא במתניתין דקתני 'שלש' בלשון נקבה, וגבי זב קתני 'בשבעה דרכים בודקין את הזב' בלשון זכר?
- ה. למה נקט תנא דמתניתין לשון 'האשה נקנית בשלש דרכים' ולא אמר 'דברים'? (לההו"א ולמסקנא)
- ו. מאי מעמא נקטו לשון 'דרכים' גבי זב (ובו דרכים בודקין את הזב) וגבי אתרוג (אתרוג שוה לאילן בג דרכים) ולא 'דברים'? (לההו"א ולמסקנא)
- ז. באיזה דרכים שוה אתרוג לאילן, ובאיזה דרך שוה אתרוג לירק?
- ח. מניינא דרישא למעוטי חליפין ולמ"ד חופה קונה; מה היה ההוה אמינא דחליפין קונה באשה, ולמה לדינא אינה נקנית בחליפין?
- ט. מניינא דסיפא למעוטי חליצה; מה היה ההוה אמינא שהאשה יוצאה בחליצה, ולמה לדינא אינה יוצאה בחליצה?
- י. מנלן שהאשה נקנית בכסף?
- יא. מנלן שהאב זכאי בקידושי בתו קמנה ונערה?
- יב. אמאי לא ילפינן דקדושי נערה לאביה מדכתיב בנעוריה בית אביה? ולמה לא ילפינן מקמנא (דאונס ומפתח) או מבושת ופגם?

גלין קנין תורה

- יג.** מנלן שהאב זכאי במעשה ידיה של בתו קמנה ונערה?
- יד.** למה איצטריך קרא למיכתב הן דקדושי הבת לאביה והן שמעשה ידיה לאביה?
- טו.** בת כהן שנשאת לישראל ומת בעלה, האם אוכלת בתרומה כשיש לה בנים או בני בנים מישראל, או כשיש לה זרע פסול? ומנלן?
- טז.** יוצאה חנם אלו ימי בגרות אין כסף אלו ימי נערות, וקשה לכתוב רחמנא נערות ולא בעי בגרות? (רבה, אביו)
- יז.** מנא ילפינן שהאילוניות יוצאת מאדונה בימי בגרותה וכשהיה לה עשרים שנה אף שלא הביאה סימנים?
- יח.** מאי שנא תושב ושכיר דלכולי עלמא אמרינן בהו 'בא זה ולימד על זה', ומאי שנא גבי אמה עבריה דלאביי לא אמרינן הכי?
- יט.** למה לא ילפינן שהאשה נקנית בכסף בקל וחומר מאמה עבריה שאינה נקנית בביאה ונקנית בכסף? (להחיה אמינא, למסקנא)
- כ.** למה בעינן שני לימודים לאשמעינן שהאשה נקנית בכסף?
- כא.** מנלן שהאשה נקנית בביאה? ולמה לא ילפינן ליה בקל וחומר מיבמה שאינה נקנית בכסף ונקנית בביאה? (להחיה אמינא, למסקנא)
- כב.** מנלן שהאשה נקנית בשטר? ולמה לא ילפינן ליה בקל וחומר מכסף שאין מוציא ומכניס?
- כג.** למה לא ילפינן 'יוצאה מהויה' שהאשה מתגרשת בכסף? (אביו, רבא, ר' יוסי הגלילי)
- כד.** הנותן גט לאשתו על מנת שלא תשתה יין לעולם, מה הדין ומנלן? ומה הדין כשאמר על מנת שלא תשתי יין זה שלשים יום?
- כה.** תבאר אמאי לא ילפינן הדא מתרתי: שטר מכסף וביאה, ביאה מכסף ושטר, כסף משטר וביאה?
- כו.** בת ישראל שנתארסה לכהן, האם אוכלת בתרומה מן התורה ומדרבנן או לא? ולמה?
- כז.** למסקנת הגמרא מנא יליף רב הונא דחופה קונה באשה?
- כח.** נתנה היא ואמרה היא או נתן הוא ואמרה היא, מקודשת או אינה מקודשת?
- כט.** אמר לאשה 'הרי את מקודשת' ולא אמר 'לי', מה הדין ולמה?
- ל.** לשמואל: האומר 'אהא', באיזה אופן הוי נזיר ובאיזה אופן לא הוי נזיר? ולמה?
- לא.** אמר לאשה הריני אישיך או שאמר לאשתו איני אישיך, האם מקודשת ומגורשת או לא? ולמה?

תשובות

- א.** דקבעי למיתני כסף שנלמד בגזירה שוה קיחה קיחה מושדה עפרון, וקיחה ודכתיב בשהו איקרי קנין דכתיב השדה אשר קנה אברהם, א"נ שדות בכסף יקנו, ואחר דקתני הכא בלישנא דאורייתא נקט בפרק ב' לישנא דרבנן 'קידושיין', דאסר לה אכולי עלמא כהקדש.
- ב.** (א) דקבעי למיתני סיפא 'זקונה את עצמה' וכו' בדידה, דליכא למימר 'האיש קונה ומקנה' דאיכא מיתת הבעל דלאו איהו קא מקני דמן שמיא הוא דמקני לה. (ב) דאי תנא קונה הוה אמינא אפילו בעל כרחו, תנא האשה נקנית דמדעתה אין שלא מדעתה לא.
- ג.** 'הודעת להם את הדרך' בתורה קאי ותורה איקרי לשון נקבה דכתיב תורת ה' תמימה משיבת נפש. 'בדרך אחד יצאו אליך' במלחמה קאי דדרכו של איש לעשות מלחמה ואין דרכה של אשה לעשות מלחמה לכך כתב לה בלשון זכר.
- ד.** הכא דלגבי אשה קאי קתני לה בלשון נקבה, אבל בזב גבי איש קאי דדרכו של איש ליבדק ואין דרכה של אשה ליבדק דהא אשה גם באונס מיטמאה, לכך תני בלשון זכר.
- ה.** להחיה אמינא: (א) דקבעי למיתני ביאה דאיקרי דרך ודכתיב ודרך גבר בעלמה וגו' לכך תני דרך גם בכסף ושטר דהנך נמי צורך ביאה נינהו. (ב) אתיא כר' שמעון שאמר דלכך כתיב כי יקח איש אשה ולא כי תלקח אשה לאיש דדרכו של איש לחזר על אשה וכו' משל לאבידה דבעל האבידה מחזר על אבידתו. למסקנא: כל היכא דאיכא פלוגתא תני דרכים ומגוון הכא למעוטי חופה או חליפין ובדליכא פלוגתא תני דברים.
- ו.** להחיה אמינא: בזב לאשמעינן דדרכא דמיכלא יתירא ודמישתיא יתירא לאתויי לידי זיבה, ובאתרוג לאשמעינן דדרכיה דאתרוג כירק לענין שדרכו ליגדל על כל מים ולכך בשעת לקיטתו עישורו. למסקנא: כנ"ל דכל היכא דאיכא פלוגתא תני דרכים ובדליכא פלוגתא תני דברים וכיזב בא למעוטי זיבה מחמת אונס אחר, ובאתרוג לחלק בין ג' דרכים ששה לאילן לדרך א' ששה לירק.
- ז.** לתנא קמא, אתרוג שוה לאילן בג' דרכים; שערלה ורבעי ונהגין בו כאילן, ולענין שביעית הולכין בפירותיו אחר חנטה כאילן ולא אחר לקיטה כירק, ושוה לירק בדרך אחד דבשעת לקיטתו עישורו. לר' אליעזר אתרוג שוה לאילן בכל דבר.
- ח.** סלקא דעתך הוואיל וגמר קיחה קיחה מושדה עפרון נילף מה שדה מקניא בחליפין אף אשה מקניא בחליפין. וקמ"ל שאינו קונה, דחליפין איתנהו בפחות מושוה פרוטה ואשה בפחות מושוה פרוטה לא מקניא נפשה ודננאי הוא לה, ואפילו ככלי שיש בו שוה פרוטה כל דיהיב בתורת חליפין.
- ט.** סלקא דעתך תיתי בקל וחומר מיבמה שאינה יוצאה בגט ויוצאה בחליצה כל שכן אשה שיוצאה בגט אינו דין שיוצאה בחליצה. וקמ"ל שאינה יוצאה בחליצה דכתיב וכתב לה ספר כריתות, ספר כורתה ואין דבר אחר כורתה.
- י.** למסקנת הגמרא יש לזה שני לימודים: א. כתיב ויצאה חנם אין כסף, וילפינן מיתורא דאות יו"ד 'אין כסף לאדון זה אבל יש כסף לאדון אחר'. ב. גמר קיחה קיחה מושדה עפרון, מה התם מקניא בכסף אף הכא מקניא בכסף.

גליץ קנין תורה

- יא.** **קטנה:** כיון שזיכהו הכתוב בקבלת קדושה ודכתיב את בתי נתתי לאיש הזה ודאי גם שקיל כספא ודאי אפשר שעל חנם זיכהו הכתוב. **נערה:** מאחר דילפינן קנין כסף מוויצאה חנם אין כסף מסתברא דכי קא ממעט יציאה דכוותה קא ממעט ואין כסף לאדון זה אבל יש כסף לאדון אחר.
- יב.** **מבנעריה בית אביה'** לא ילפינן דבהפרת נדרים כתיב וממונא מאיסורא לא ילפינן. **מאינס ומפתה** לא ילפינן דממונא מקנסא לא ילפינן ושהקנס כולו הודיש ומחודש לא גמרינן. **מבושת ופגם** לא ילפינן דשאני התם דאבוה שייך בגוייהו.
- יג.** **קטנה:** השתא זבוני מזבין לה מעשה ידיה מבעיא (רד"ה לאמה). **נערה:** דכתיב וכי ימכור איש את בתו לאמה, דקרא יתירא הוא ודריש ליה בתו הרי היא לו כאמה; מה אמה מעשה ידיה לרבה אף בת נמי מעשה ידיה לאביה.
- יד.** דאי כתב קידושה לאביה הוה אמינא משום דלא מרחא בהו משא"כ מעשה ידיה דמרחא בהו אימא דידה הוה, ואי כתב מעשה ידיה הוה אמינא משום דקא מתזנא מיניה ודעתיא על מעשה ידיה דשכחאן משא"כ קידושה דמעלמא קאתי לה אימא דידה הוה.
- טו.** בכלום אינה אוכלת בתרומה. **כשיש לה זרע מישראל** דכתיב 'זרע אין לה', **כשיש לה בני בני** דנקמינן בני בני הרי הן כבנים, **וכשיש לה זרע פסול** דכתיב 'אין' לה ודרשינן ומיתורא דאות וידן 'עיינ' עליה.
- טז.** **לרבה:** בא זה ולימד על זה ומידי דהוי אתושב ושכרו. **לאביי:** 'ויצאה חנם' לאשמעינן לעיקר זבינא דאיילונית דהוי זבינא זבינא ושהאיילונית נמכרת בקטנתה כשאר בנות.
- יז.** בקל וחומר; מה סימנין שאין מוציאין מרשות אב מוציאין מרשות אדון, בגרות שמוציאה מרשות אב אינו דין שמוציאה מרשות אדון.
- יח.** תושב ושכיר תרי גופי נינהו והוי ליה רק מילתא דאתיא בקל וחומר דמרחא וכתב לה קרא, מה שאין כן בגרות ונערות דחד גופא היא וכי נפקא לה בנערות בבגרות מאי בעיא גביה.
- יט.** **להחזיק אמינא:** יבמה תוכיח שנקנית בביאה ואינה נקנית בכסף ואבל הוכחה זו נפרך דמה ליבמה שכן אינה נקנית בשטר תאמר באשה שנקנית בשטר. **למסקנא:** מה לאמה העבירה שכן יוצאה בכסף תאמר בזו שאינה יוצאה בכסף.
- כ.** **ויצאה חנם אין כסף** לאשמעינן דקדושי נערה לאביה, **כי יקח אשה** לאשמעינן דאי יתבה איהי לדידיה וקידשתו לא הוה קידושין.
- כא.** 'זבעלה' מלמד שהאשה נקנית בביאה. ולא ילפינן בקל וחומר מיבמה; **להחזיק אמינא,** דאמה עבירה תוכיח שנקנית בכסף ואינה נקנית בביאה ואבל הוכחה זו נפרך דמה לאמה העבירה שאין קנינה לשום אישות, **למסקנא,** מה ליבמה שכן זקוקה ועומדת תאמר בזו שאין זקוקה ועומדת.
- כב.** כתיב ויצאה והיתה, מקיש הויה ליציאה מה יציאה בשטר אף הויה בשטר. ולא ילפינן בקל וחומר מכסף, דמה לכסף שכן פודין בו הקדש ומעשר שני תאמר שטר שאין פודין בו הקדש ומעשר שני.
- כג.** **אביי:** יאמרו כסף מכנים כסף מוציא סניגור יעשה קמיגור ויבשטר לא שייך זה כיון דמילי דהאי שטרא לחוד ומילי דהאי שטרא לחוד, משא"כ בכסף דמיבעא מיהא חד הוא. **רבא:** כתיב 'זכתב לה ספר כריתות', בכתיבה מתגרשת ואינה מתגרשת בכסף ומסתברא קאי בגירושין ממעט גירושין ולא קידושין. **ר' יוסי הגלילי:** דכתיב 'זכתב לה ספר כריתות', ספר כורתה ואין דבר אחר כורתה.
- כד.** **על מנת שלא תשתי יין לעולם** אין זה כריתות, דבעינן דבר הכורת בינו לבינה, לרבנן וילפינן ליה מדכתיב ספר כריתות, ולר' יוסי הגלילי מכרת כריתות. **על מנת שלא תשתי יין זה שלשים יום** הוי כריתות ואפי' מיד והוי תקיים תנאו ותלך ושאפשר לבא לבסוף לדי הבדלה.
- כה.** **שטר מכסף וביאה:** מה להנך שכן הנאתן מרובה. **ביאה מכסף ושטר:** מה להנך שכן קנינן מרובה. **כסף משטר וביאה:** מה להנך שכן ישנן בעל כרחך, מה שאין כן כסף באישות לא אשכחן בעל כרחך.
- כו.** מן התורה אוכלת בתרומה שנאמר 'זכהו כי יקנה נפש קנין כספו' והאי קנין כספו, ומדרבנן אינה אוכלת גזירה שמא ימזגו לה כוס בבית אביה ותשקנו לאחיה ולאחותיה.
- כז.** יליף בקל וחומר מכסף שאינו גומר אחר כסף ומכל מקום קונה כל שכן הוה שגומרת אחר כסף אינו דין שתקנה. וא"ת מה לכסף שכן פודין בו הקדש, ביאה תוכיח; וא"ת מה לביאה שכן קונה ביבמה, כסף יוכיח; וא"ת מה לצד השוה שכן הנאתן מרובה, שטר יוכיח; הצד השוה שבהן שקונין בעלמא וקונין כאן, אף אני אביא הוה שקונה בעלמא וקונה כאן.
- כח.** **נתנה היא ואמרה היא** אינה מקודשת ודכתיב כי יקח איש אשה, ולא כי תלקח אשה לאישו. **נתן הוא ואמרה היא;** ללישנא קמא ודאי אינה מקודשת וכמו בנתנה היא ואמרה היא, וללישנא בתרא ספיקא היא וחיישינן מדרבנן.
- כט.** לשמואל דסבירא ליה ידים שאין מוכיחות לא הויין ידים אינה מקודשת עד שיאמר לי.
- ל.** כשנזיר עובר לפניו הוי נזיר, אבל כשאין נזיר עובר לפניו לא הוי נזיר דדילמא אהא בתענית קאמר, וסובר שמואל ידים שאין מוכיחות לא הויין ידים.
- לא.** אינה מקודשת ואינה מוגרשת, דבקידושין כתיב 'כי יקח' ולא שיקח את עצמו, ובגירושין כתיב 'ושלחה' ולא שישלח את עצמו.

